

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Provinciale Staten
T.a.v. De griffier

INGEKOMEN 11 APR. 2019

BZK
DGBRW

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.lokale-democratie.nl

Contactpersoon
E.M. Willemse
T 0652809452
Elfride.Willemse@minbzk.nl

Kenmerk
2019-0000053271

Uw kenmerk

Bijlage(n)
div.

Datum **08 APR 2019**

Betreft Beschikbare instrumenten voor u als statengriffier om
provinciale staten in positie te brengen

Geachte griffier,

U staat samen met uw Provinciale Statenleden aan het begin van weer een nieuwe Statenperiode. De Statenleden waar u vier jaar hard mee en voor hebt gewerkt, hebben plaats gemaakt voor nieuwe Statenleden, met bekende maar ook met nieuwe gezichten. Voor sommige Statenleden is alles nieuw, terwijl voor anderen alles vertrouwd is. Dit vraagt van u als griffier dat u op alle mogelijke niveaus kunt schakelen, zodat de Statenleden de ondersteuning ontvangen waar ze behoefte aan hebben. Een mooie uitdaging, waarbij we u graag een helpende hand bieden.

Om Statenleden in staat te stellen plaats- en tijdonafhankelijk kennis op te doen, is samen met de beroepsvereniging voor Statenleden, statenlid.nu gewerkt aan een digitale leeromgeving (www.leerplatformstatenleden.nl). U kunt de leeromgeving laten koppelen aan het staten-informatiesysteem, zodat deze voor Statenleden in hun eigen werkomgeving toegankelijk is. Met de aanbieders van de Stateninformatiesystemen zijn hierover afspraken gemaakt en zij zullen op uw verzoek deze koppeling aanleggen.

Samen met de beroeps- en belangenverenigingen voor griffiers en Statenleden werkt het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties binnen het programma Democratie in Actie en binnen het interbestuurlijk programma samen aan een sterke democratie. U bent als griffier voor ons een belangrijke partner hierbij en u bent van harte uitgenodigd om gebruik te maken van de verschillende instrumenten die zijn ontwikkeld en nog worden ontwikkeld voor deze sterke lokale en regionale democratie. Een deel van dit aanbod vindt u in bijgevoegde informatiebrochure en via www.lokale-democratie.nl. We verkennen momenteel hoe we het aanbod ook van nut en op maat kunnen maken voor Staten.

In het introductiepakket voor de nieuwe Statenleden is een brief van mij als minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gevoegd. In deze brief benadruk ik het belang van deze nevenfunctie en wijs ik op de mogelijkheden die er zijn om Statenleden zo goed mogelijk in staat te stellen tot een optimale invulling van hun functie. U vervult daarbij een belangrijke rol.

BZK
DGBRW

Kenmerk
2019-0000053271

Als u gebruik wilt maken van ons aanbod of als u vragen heeft naar aanleiding van deze brief dan kunt u contact opnemen met de projectleider duurzame toerusting politieke ambtsdragers Claartje Brons (Claartje.Brons@minbzk.nl) 06 507 385 79 of met de projectleider krachtige gemeenteraad Frank Speel (Frank.Speel@vng.nl) 06 392 762 66.

Hoogachtend,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. K.H. Ollongren

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de leden van de provinciale staten

BZK
DGBW

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Contactpersoon
E.M. Willemse
T 0652809452
Elfride.Willemse@minbzk.nl

Kenmerk
2019-0000052750

Uw kenmerk

Bijlage(n)
div.

Datum

08 APR 2019

Betreft

Gefeliciteerd met uw verkiezing tot lid van provinciale staten

Geacht Statenlid,

Gefeliciteerd met uw verkiezing tot lid van de Provinciale Staten. U maakt nu deel uit van de volksvertegenwoordiging van uw provincie. Statenlid zijn is een mooie en uitdagende functie met een grote verantwoordelijkheid. Uw besluiten in de staten hebben directe invloed op het dagelijks leven van inwoners in uw provincie.

In uw werk als volksvertegenwoordiger, kadersteller en controleur van het dagelijks bestuur heeft u recht op goede ondersteuning. Daarbij kunt u denken aan ondersteuning vanuit de griffie, maar ook aan het recht op fractieondersteuning en ambtelijke bijstand. Ook mag u als Statenlid aanspraak maken op functionele scholing die u kan helpen uw rollen als volksvertegenwoordiger uit te oefenen.

Er zijn vele partijen die u in uw Statenwerk kunnen helpen: uw eigen politieke partij, de griffie van uw Staten, maar ook de landelijke Vereniging voor Statenleden (statenlid.nu). Zij hebben een ondersteunings- en opleidingsaanbod beschikbaar. Zo is er voor alle Statenleden een digitale leeromgeving ontwikkeld (www.leerplatformstatenleden.nl) met relevante informatie, handreikingen, e-learning modules en kennisclips. Bijvoorbeeld over uw rollen en de u ter beschikking staande instrumenten in de Staten. De leeromgeving voor Statenleden blijft in ontwikkeling. In de loop van de tijd wordt er nieuwe inhoud toegevoegd. Ook kan uw Statengriffier informatie die specifiek voor uw provincie van belang is toevoegen. De griffie van uw provincie kan u daar meer over vertellen.

Om inzicht te krijgen in uw behoefte aan ondersteuning laat ik dit jaar een belevingsonderzoek uitvoeren. U ontvangt hierover apart een bericht met een korte enquête van ongeveer vijf vragen. Ik hoop dat u bereid bent aan deze enquête deel te nemen.

Ik wil u ook graag wijzen op het wettelijk recht dat u heeft om Staten- en commissievergaderingen bij te wonen. Dit betekent dat, als u een werkgever heeft, u van deze mag verlangen dat deze u hiertoe in de gelegenheid stelt.

- Als u niet in overheidsdienst bent, kunt als werknemer van uw werkgever verlangen dat deze u (onbetaald) verlof geeft voor het bijwonen van Statenvergaderingen en commissievergaderingen. Het kan zijn dat in uw CAO nog aanvullende voorzieningen zijn opgenomen als lid van de Provinciale Staten. Ik raad u sterk aan om de voor u geldende CAO hierop na te slaan.
- Als u in overheidsdienst werkzaam bent, dan hebt u recht op buitengewoon onbetaald verlof voor het bijwonen van vergaderingen en voor het verrichten van daaruit voortvloeiende werkzaamheden, tenzij het dienstbelang zich tegen verlofverlening verzet. Ook hier geldt dat in de arbeidsvoorwaardenregelingen per overheidssector nog aanvullende voorzieningen kunnen gelden.

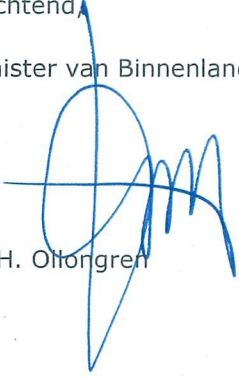
In alle gevallen geldt natuurlijk dat u hierover in goed overleg tot afspraken moet komen. Om uw werkgever op de hoogte te stellen van uw verkiezing tot Statenlid heb ik een brief opgesteld (bijlage) die u kunt overhandigen om, voor zover dat nog niet is gebeurd, het gesprek hierover te openen.

De boodschap die ik u tenslotte graag meegeef: gebruik de (wettelijke) mogelijkheden en instrumenten die er bestaan. Investeer in uw eigen toerusting om uw werk in de Provinciale Staten -het hoogste bestuursorgaan van de provincie- voor uw inwoners goed en krachtig in te vullen.

Hoogachtend,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. K.H. Ollongren

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de werknemer van een lid van provinciale staten

BZK
DGBRW

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
<https://www.politiekeambtsdragers.nl/>
<https://www.facebook.com/de-mocratieinactie/>
https://twitter.com/lok_dem

Contactpersoon
E.M. Willemse

T 0652809452
Elfride.Willemse@minbzk.nl

Kenmerk
2019-0000052833

Uw kenmerk

Datum **08 APR 2019**
Betreft Gefeliciteerd met uw werknemer die verkozen is tot lid van provinciale staten.

Geachte werkgever,

Van harte gefeliciteerd met de verkiezing van uw werknemer in de Provinciale Staten. U heeft een werknemer in dienst die mede inhoud en vorm gaat geven aan de regionale democratie.

Een goede lokale en regionale democratie is van groot belang, niet alleen voor inwoners, maar ook voor bedrijven en maatschappelijke organisaties. De kwaliteit van de democratie wordt mede bepaald door de inzet en kwaliteit van de Provinciale Staten. Uw werknemer zal een deel van zijn of haar beschikbare tijd gaan besteden aan een goede invulling van het Statenlidmaatschap. Het zijn van Statenlid is een maatschappelijke nevenfunctie, waarbinnen competenties kunnen worden ontwikkeld die ook buiten het Statenlidmaatschap zeer waardevol zijn.

Mogelijk heeft uw werknemer naar aanleiding van de verkiezing tot Statenlid behoefte om met u nadere afspraken te maken over bijvoorbeeld een tijdelijke aanpassing van de arbeidsovereenkomst, zodat er voldoende ruimte ontstaat voor de werkzaamheden voor de Provinciale Staten. Ik vraag u hier ruimte voor te bieden vanuit het belang van een goede lokale en regionale democratie én vanuit het belang van uw werknemer. Vanwege deze belangen is er een wettelijk recht op onbetaald verlof voor ten minste het kunnen bijwonen van de Staten- en commissievergaderingen.

Mocht u naar aanleiding van mijn brief nadere informatie willen over bijvoorbeeld het maken van afspraken met uw werknemer dan kunt u altijd contact met een van mijn ambtenaren opnemen via democratie@minbzk.nl

Hoogachtend,

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. K.H. Ollongren

**DE LOKALE
DEMOCRATIE**
versterken
en vernieuwen

DEMOCRATIE
in actie

VAN, VOOR
EN DOOR
GEMEENTEN

DE LOKALE DEMOCRATIE VERSTERKEN EN VERNIEUWEN

DE UITGANGSPUNTEN

HET AANBOD VAN DEMOCRATIE IN ACTIE

DAG VAN DE LOKALE DEMOCRATIE

OPROEP

DEMOCRATIE
in actie

DE LOKALE DEMOCRATIE VERSTERKEN EN VERNIEUWEN

Op steeds meer terreinen voelen gemeenten de urgentie van grote maatschappelijke opgaven. De energietransitie, aardgasvrije wijken, de Omgevingswet en de decentralisatie in het sociaal domein brengen ingewikkelde vraagstukken en uitdagingen met zich mee. Bij veel van deze vraagstukken is de rol van inwoners cruciaal. De collegeprogramma's in 2018 staan dan ook vol met plannen voor een betere relatie tussen gemeente en inwoners. Er moet samengewerkt worden, met inwoners, bedrijfsleven en instellingen, urgenter en intensiever dan ooit tevoren.

Die samenwerking vraagt van gemeenten om een andere manier van denken en werken, met andere rollen en vaardigheden.

Processen veranderen en dat kan gemeenten voor vragen stellen zoals:

- ◆ Hoe geven we zowel de raad als (actieve) bewoners een betekenisvolle rol bij het afwegen van verschillende belangen?
- ◆ Hoe zorgen we voor een goede toerusting van raadsleden en de raad?
- ◆ Hoe betrekken we afzijdige bewoners bij een besluitvormingsproces?

DEMOCRATIE IN ACTIE gaat vanaf najaar 2018 gemeenten ondersteunen bij deze democratische vragen en uitdagingen. Dit samenwerkingsprogramma is een gezamenlijk initiatief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de beroeps- en belangenverenigingen en een groot aantal partners. Het richt zich op de mensen die de lokale democratie maken: gemeenteraden, bestuurders, ambtenaren en actieve inwoners.

DE UITGANGSPUNTEN

Democratie in Actie is een samenwerkingsprogramma met vier uitgangspunten:

- ◆ van, voor en door gemeenten en gemeentelijke spelers
- ◆ (lokaal) leren door te doen
- ◆ meervoudige democratie: verbinding tussen representatieve democratie (met een centrale rol voor de gemeenteraad) en vormen van participatieve, maatschappelijke en directe democratie
- ◆ maatschappelijke opgaven als uitgangspunt van democratische vraagstukken

HET AANBOD VAN DEMOCRATIE IN ACTIE

Hier volgt een overzicht van mogelijkheden waarop Democratie in Actie gemeenten kan ondersteunen. Dit aanbod wordt aan de hand van vragen uit het land steeds aangepast en verder uitgebreid.

A. Ontwikkeltrajecten

B. Lokaal maatwerk

C. Open bijeenkomsten

D. Ondersteuningspool

E. Democratie in Actie servicepunt

A. ONTWIKKELTRAJECTEN

In het najaar van 2018 gaat een aantal ontwikkeltrajecten van start. Dit zijn vernieuwende projecten en pilots gericht op leren door te doen en kennisontwikkeling. Er doen meerdere gemeenten aan mee in samenwerking met kennisorganisaties.

1. Organisatieontwikkeling – uitwisseling in de regio

Hoe leer je als gemeentelijke organisatie omgaan met de veranderende verhouding tussen gemeente en gemeenschap en welke interne veranderprocessen zijn hiervoor nodig?

2. Leerkring Raadsakkoorden voor griffiers

Raadsakkoorden worden gezien als een instrument voor democratische vernieuwing, maar hoe werkt het en welke obstakels zijn er? En welke nieuwe werkwijze voor de griffie brengt dit met zich mee?

3. Faciliteren van lokaal maatschappelijk initiatief

Veel gemeenten ondersteunen maatschappelijke initiatieven, maar worstelen met de vraag hoe dit te faciliteren. Hoe kunnen deze initiatieven concreet ondersteund worden?

4. Democratisch begroten

Hoe zorg je er als gemeente voor dat geld dat is toegekend aan een dorps- of wijkinitiatief op een representatieve wijze wordt besteed?

5. Kernendemocratie

Sommige gefuseerde gemeenten bestaan inmiddels uit meer dan 50 kernen. Wat kunnen dorpsraden, gebiedscommissies of burgerbegrotingen bijdragen aan de participatie?

6. Spelregels voor een democratisch participatieproces

Participatie creëert een nieuw samenspel tussen overheid en inwoner. Hoe doe je aan verwachttingsmanagement en de nieuwe verhouding tussen raad, college en ambtenaren?

7. Democratisch vakmanschap

Democratisch vakmanschap voor ambtenaren, welke competenties, houding en gedrag horen daarbij? Dit traject begeleidt gemeenten in de ontwikkeling naar een ambtelijk apparaat met democratisch vakmanschap.

B. LOKAAL MAATWERK

8. Inclusief werken in het sociaal domein

Gemeenten en inwoners worstelen allebei met de vraag hoe meer inwoners, maar ook meer diverse groepen inwoners, kunnen meedoen, meedenken en meebeslissen over opgaves in het sociaal domein.

9. Digitale democratie

Welke randvoorwaarden zijn van belang, hoe zorg je ervoor dat het wordt ingebed in de organisatie, welk instrument is geschikt voor welke vraag, en kies je voor open source of juist niet?

10. Omgevingswet: anders werken aan stad, dorp en land

Met het oog op de komst van de Omgevingswet worden gemeenten uitgenodigd voor het Democratie in Actie-Ontwikkeltraject Omgevingswet: anders werken aan stad, dorp en land.

11. **Opleidings- en ondersteuningsbudget van de raad**

20 Gemeenteraden en raadsleden worden gericht ondersteund om hun toerusting goed te organiseren en regelen, onder meer met een persoonlijk opleidingsbudget.

Er zijn verschillende workshops ontwikkeld die op maat gemaakt kunnen worden voor elke gemeente, afgestemd op de lokale vraagstukken, en in eigen huis plaats kunnen vinden:

- ◆ Raad in Beraad: lokale workshop met de gemeenteraad over de rol van de raad.
- ◆ Grip op regionale samenwerking: lokale workshop met de gemeenteraad over regionale samenwerking.
- ◆ Versterking lokale driehoek: analyse en workshop met lokale driehoek van burgemeester, gemeentesecretaris en griffier.
- ◆ Quick Scan Lokale Democratie: analyse-instrument dat inzicht geeft in de kwaliteit van de lokale democratie in uw gemeente.
- ◆ Right to Challenge-maatwerk: training met bewoners, ambtenaren en politici.
- ◆ Maatwerkondersteuning: op aanvraag.

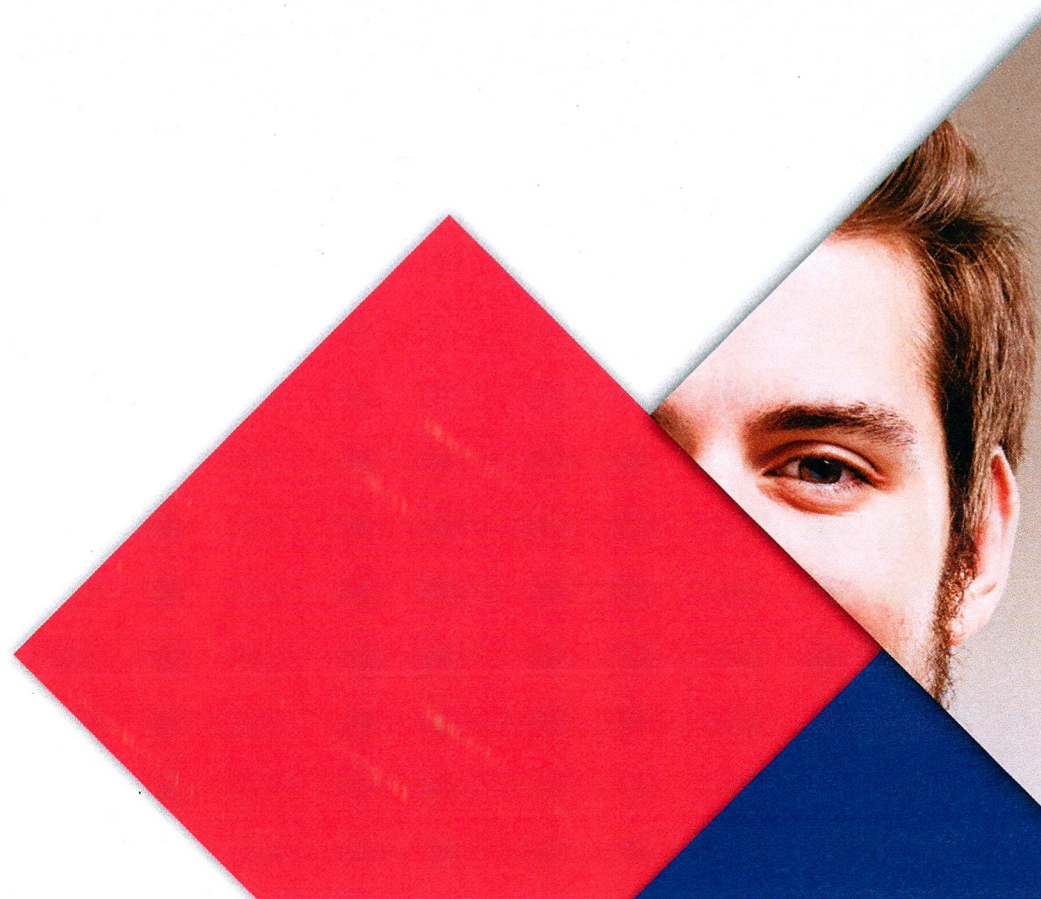
C. OPEN BIJEENKOMSTEN - WORKSHOP/TRAINING

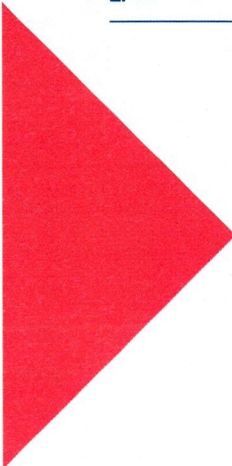
Van eind 2018 tot voorjaar 2019 zijn er verschillende workshops en trainingen voor gemeenten die bijdragen aan versterking van de lokale democratie. De focus ligt op regionale bijeenkomsten toegankelijk voor mensen uit meerdere gemeenten, zoals:

- ◆ Training voor werkgeverscommissies in de raad
- ◆ Regionale bijeenkomsten Right to Challenge
- ◆ Raad op Zaterdag

Het aanbod van deze open bijeenkomsten wordt steeds bijgewerkt.
Informatie en aanmelden:

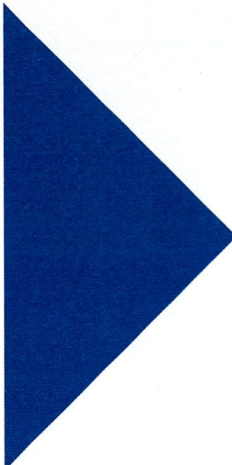
www.lokale-democratie.nl/democratieinactie/agenda

D. NETWERK ADVISEURS – ONDERSTEUNINGSPOOL

Lokale maatwerkondersteuning is er in de vorm van een pool met adviseurs. Zij kunnen een korte periode meedenken met gemeenten over een lokaal democratieproject, een bijdrage leveren aan een lokale bijeenkomst of fungeren als klankbord en sparringpartner.

E. DEMOCRATIE IN ACTIE SERVICEPUNT

Dit is het centrale punt voor alle vragen over versterking van de democratie in de eigen gemeente. Hier kunnen gemeenten terecht om zich aan te melden voor een training of met een specifieke kennisvraag. Het Democratie in Actie servicepunt zorgt voor beantwoording, indien nodig in samenwerking met ervaren deskundigen of gemeenten.

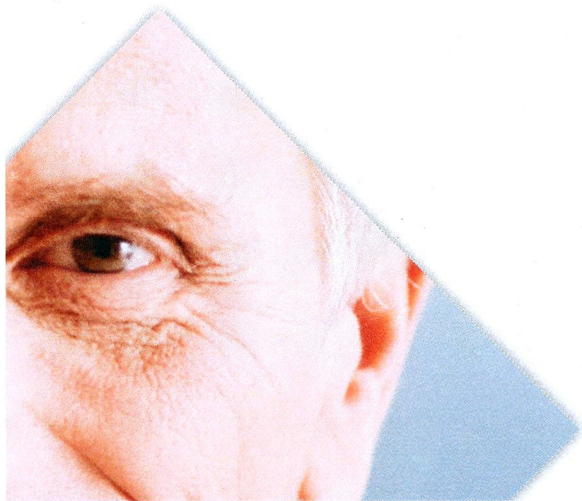

DAG VAN DE LOKALE DEMOCRATIE

Democratie in Actie: de aftrap

Op de [Dag van de Lokale Democratie](#) op 16 november 2018 gaat Democratie in Actie officieel beginnen. Daar wordt ook de Democratie in Actie [landkaart](#) gepresenteerd. Deze kaart biedt een overzicht van gemeenten die werken aan versterking en vernieuwing van de lokale democratie en laat zien hoe ze dat doen.

Op deze dag komen zo'n 750 lokale bestuurders, ambtenaren, raadsleden, inwoners en professionals bij elkaar voor inspiratie, kennisuitwisseling en een bezoek aan de lokale democratie in de praktijk. Een dag vol inspiratie en concrete handvatten om uw lokale democratie te versterken. Een dag ook om in de praktijk te ervaren hoe veelzijdig lokale democratie is en hoe een sterke lokale democratie bijdraagt aan het oplossen van grote maatschappelijke vraagstukken.

OPROEP

Gemeenten ondersteunen die de komende jaren werken aan versterking en vernieuwing van de lokale democratie, dat is de missie van **DEMOCRATIE IN ACTIE**.

Wilt u een bijdrage leveren aan het samenwerkingsprogramma, zelf een democratie-project aanmelden of meedoen met een van de projecten die al lopen? Neem dan contact op met het Democratie in Actie servicepunt!

DEMOCRATIE

DEMO *in actie*

VAN, VOOR
EN DOOR
GEMEENTEN

November 2018

www.lokale-democratie.nl/democratieinactie

#DEMOCRATIEINACTIE